

Latviešu valoda, beidzot 9. klasi

Valsts pārbaudes darba paraugs

Latviešu valoda, beidzot 9. klasi

Valsts pārbaudes darba paraugs

Valsts pārbaudes darba paraugs ir izstrādāts Eiropas Sociālā fonda projektā "Kompetenču pieeja mācību saturā" (turpmāk – Projekts).

Valsts pārbaudes darba izstrādi Projektā vadīja

Pāvels Pestovs.

Valsts pārbaudes darba parauga izstrādi un sagatavošanu publicēšanai vadīja

Arvils Šalme.

Valsts pārbaudes darba paraugu izstrādāja:

Ieva Āne-Miķelsone, Elita Dumpe, Normunds Dzintars, Ingrīda Kondratjeva un Arvils Šalme.

Valsts pārbaudes darba paraugu izvērtēja

Inga Laizāne un Signe Berga.

***Projekts izsaka pateicību visām Latvijas izglītības iestādēm,
kas piedalījās mācību satura aprobācijā.***

Saturs

levads	4
1. Valsts pārbaudes darba parauga uzdevumi	4
1. daļa. Teksta satura un valodas līdzekļu analīze	5
2. daļa. Tekstveide (pārspriedums)	11
3. daļa. Mutvārdu runa	11
2. Uzdevumu vērtēšanas kritēriji	11
1. daļa. Teksta satura un valodas līdzekļu analīzes uzdevumu vērtēšanas kritēriji un atbilžu piemēri	11
2. daļa. Teksta vērtēšanas kritēriji	13
3. daļa. Mutvārdu runas vērtēšanas kritēriji	15
3. Valsts pārbaudes darba paraugā iekļauto uzdevumu raksturojums	17

Ievads

Valsts pārbaudes darba paraugs (turpmāk – eksāmena paraugs) 9. klasei veidots atbilstoši pilnveidotajam mācību saturam un valsts pārbaudes darba programmai.

Eksāmena paraugā atbilstoši programmai ir trīs daļas:

1. daļa – teksta satura un valodas līdzekļu analīze (rakstveidā);
2. daļa – tekstveide (rakstveidā);
3. daļa – mutvārdu runa.

Punktu sadalījums katrā daļā atbilst eksāmena programmā aprakstītajam punktu skaitam (1. tabula).

1. tabula. Eksāmena daļās iegūstamais punktu skaits un īpatsvars.

Eksāmena daļa	Īpatsvars no kopējā iegūstamo punktu skaita	Punkti
1. daļa. Teksta satura un valodas līdzekļu analīze.	50	
2. daļa. Tekstveide.	30	
3. daļa. Mutvārdu runa.		20
Kopā	80	100

Visiem eksāmena parauga uzdevumiem ir izstrādāts pielāgots vērtēšanas kritēriju apraksts. Pielikumā ir piedāvāti atbilžu piemēri un to vērtējums.

1. Valsts pārbaudes darba programmas parauga uzdevumi

Eksāmenam ir divas rakstveida daļas.

2. tabula. Eksāmena rakstveida daļas uzdevumu skaits, iegūstamie punkti un norises laiks.

Eksāmena daļa	Uzdevumu skaits	Punktu skaits	Laiks
1. daļa. Teksta satura un valodas līdzekļu analīze.	15	50	120 min.
Starpbrīdis.			20 min.
2. daļa. Tekstveide.	1	30	80 min.

Norādījumi

- Atbilžu rakstīšanai izmanto tikai tumši zilu vai melnu pildspalvu! Ar zīmuli rakstītais netiek vērtēts.
- Pildot darbu, jāievēro uzdevumu nosacījumi un jāraksta atbilde tiem paredzētajā vietā.
- Jāraksta salasāmi.
- Ar piktogrammu (▲) atzīmēti uzdevumi, kuros līdztekus saturam izpratnei un viedokļa izteikšanai vērtē literārās valodas kvalitāti.

1. daļa. Teksta satura un valodas līdzekļu analīze.

1. daļā skolēns demonstrē izpratni par teksta saturu, prasmi formulēt savu viedokli un atbildēs lietot literāro valodu, kā arī parāda zināšanas par latviešu valodas struktūru un prasmi tekstā noteikt un analizēt dažādus valodas sistēmas elementus.

Lasi 1. tekstu (*teksta lapā fragmentu no Kristīnes un Kristapa Liepiņu grāmatas "Pamirs mana sirds mīlestībā"*) un izpildi 1.–9. uzdevumu!

1. uzdevums (3 punkti).

Atbildi uz jautājumiem!

1.1. Ko alpīnisti centās sev iegāvēt, kad kļuva nepārvarami grūti?

1.2. Kā alpīnisti sevi iedrošināja bezspēcības brīžos?

1.3. Kādā gadījumā alpīnisti būtu palikuši mājās?

---

2. uzdevums (2 punkti).

Izlasi teksta fragmentu un uzraksti divus iemeslus, kāpēc alpīniste ir apņēmusies sasniegt kalna virsotni!

Ik kilograms, kas nests no nometnes uz nometni, ik pēda, kas mīta ledāju sniegā, – tik daudz jau ir paveikts! Īsu brīdi pabūt kalna virsotnē, kurā nekā nav, tikai klints, sniegs, aukstums un vējš – vai tas ir tā vērts? Taču nav gluži tā, ka tur nekā nav. Tajā brīdī, kad uzkāp virsotnē, tur esi tu pats. Tas ir būtiskākais, ko vari te atklāt un iepazīt.

[..] Pārņem bailes. Skatoties pulksteņa altimetrā, ceru ieraudzīt vajadzīgos 7105 augstuma metrus. Jāuzkāpj vēl vismaz simts – vienkārši tāpēc, ka esam apņēmušies uzkāpt virsotnē. Nekādi citi loģiski pamatojumi šeit vairs neder.

2.1. _____

2.2. _____

▲ 3. uzdevums (3 punkti).

Uzraksti vienā teikumā, kā Kristīne jūtas kalnos, un iesaisti šajā teikumā trīs vienlīdzīgus teikuma locekļus!

---

4. uzdevums (3 punkti).

Izraksti no teksta 3. rindkopas apzīmētāju, kas raksturo *sniegputeni*, *klajumu* un *nogāzi*!

Apzīmētājs	Vārds
------------	-------

4.1. _____ sniegputenis

4.2. _____ klajumu

4.3. _____ nogāze

▲ 5. uzdevums (6 punkti).

Veido saliktus teikumus, turpinot iesākto domu!

Liec nepieciešamās pieturzīmes!

5.1. Lai sasniegtu kalnu virsotni _____
_____

5.2. Vai cilvēki dodas kalnos _____
_____

5.3. Sastopoties ar grūtībām _____

6. uzdevums (2 punkti).

Izraksti no teikuma frazeoloģismu un izskaidro tā nozīmi!

Jautāju sev, kas tas ir – izmisums, bezspēcība vai spītība, kas dzen mūs augšup, neļaujot mest visam ar roku un griezties atpakaļ?

Frazeoloģisms	
Frazeoloģisma skaidrojums	

▲ 7. uzdevums (2 punkti).

Pārveido un uzraksti doto teikumu tā, lai tajā būtu tiešā runa ar piebildi teikuma sākumā!

Jautāju sev, vai šajā miglā atradīsim ceļu atpakaļ, vai sniegputenis neaizputinās mūsu iemīto taku.

_____

_____

▲ 8. uzdevums (3 punkti).

Iepazīsties ar vārda *taustīties* nozīmēm! Izvēlies un atzīmē ar X to nozīmi, kādā lietots šis vārds 1. teksta 1. rindkopā! Pamato savu izvēli vienā teikumā!

	1. Vairākkārt taustīt, parasti, ko meklējot, cenšoties ko satvert.
	<i>pārnestā nozīmē</i> Vērīgi skatīties; būt vērīgam (par acīm, skatienu).
	2. Virzīties, pārvietoties nedroši, orientējoties pēc taustes (par cilvēkiem).
	<i>pārnestā nozīmē</i> Darboties, arī būt neziņā par to, kā kas veicams, darāms.

---

9. uzdevums.

Izlasi vēlreiz teksta otro rindkopu un veic uzdevumus!

9.1. uzdevums (3 punkti).

Izraksti no šī fragmenta nosacījumam atbilstošu piemēru!

Nosacījums	Piemērs
Izraksti vārdam <i>dodamies</i> divus sinonīmus!	
Izraksti vārdam <i>augšup</i> antonīmu!	
Izraksti vienu <i>svešvārdu</i> !	

9.2. uzdevums (4 punkti).

Tekstā ir lietots vārds *sniegs*. Iesaistot vārdu pašā sacerētos teikumos, pierādi, ka *sniegs* ir homoforma*! Ieraksti vārdšķiras nosaukumu tam paredzētajā ailē!

Vārds	Teikums	Vārdšķira
sniegs		
sniegs		

* *Homoformas* ir dažādu vārdšķiru formas, kuru rakstības un izrunas sakrītība ir nejauša.

Lasi 2. tekstu (teksta lapā Lienas Pālēnas interviju ar Kristīni Liepiņu "Alpīniste Kristīne Liepiņa. Kalnos nokļuvu nejauši") un izpildi 10.–15. uzdevumu!

▲ 10. uzdevums (2 punkti).

Atrodi intervijas tekstā, kāda ir Kristīnes Liepiņas attieksme pret savu kalnos kāpšanas partneri, un formulē to vienā teikumā!

▲ 11. uzdevums (2 punkti).

Kāpēc, tavuprāt, Kristīne Liepiņa apgalvo, ka "kalnos kāpšana ir ļoti demokrātiska"? Uzraksti pamatojumu vienā teikumā!

---

12. uzdevums (3 punkti).

Dodoties uz kalniem dažādās pasaules malās, alpīniste satiek interesantus cilvēkus. Ieraksti tabulā katras valsts iedzīvotājiem raksturīgu īpašību! *sentimentāli, lišķīgi, viesmīlīgi, izpalīdzīgi, tolerantī* (sarakstā ir lieki vārdi)

Iedzīvotāji	Rakstura īpašība
12.1. Nepālieši	
12.2. Omānieši	
12.3. Jaunzēlandieši	

▲ 13. uzdevums (3 punkti).

Izdomā un uzraksti vienā teikumā, kura īpašība pietrūkst cilvēkiem, kas, tavuprāt, baidās doties uz citām valstīm un kāpt kalnos! Teikumā izmanto iespraudumu!

---

14. uzdevums (3 punkti).

Izraksti no atbildes uz 4. jautājumu salikteni! No kuriem diviem vārdiem šis saliktenis veidots?

Saliktenis _____

No kuriem vārdiem veidots: 1. _____, 2. _____

15. uzdevums (6 punkti).

Veido iederīgu vārdu un vārda formu no piedāvātajiem vārdiem!

Apģērbam un apaviem (0) <i>kalnos</i> ir milzīga nozīme.	kalni
Pēc lūzuma brīža ir atkal _____ un jādodas tālāk.	saņemties
Mēs rūpāties un _____ uz priekšu.	taustīties
Šajā _____ miglā zūd realitātes izjūta.	blīva
Sekodami pēdām un _____ nenomaldīties, dodamies tālāk.	censties
Drīz būs _____ virsotnē.	viss un augstākā
Vēl būs jāpiedzīvo daudz _____.	grūtības

Lasi 1. tekstu un izpildi 1.–9. uzdevumu!

1. TEKSTS

(Kristīne un Kristaps Liepiņi. *Pamirs mana sirds mīlestībā*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2021, 144.–145. lpp.)

Pirmajā “kamieļa kuprī” nākas kāpt gar pašu kores¹ šķautnes malu, nesperot ne soli pa labi. Valdošie vēji šeit sapūtuši karnīzi, kura var nolūzt, aizraujot mūs sev līdzi. Brīžiem vairāk rāpoju nekā eju vai kāpju, jo šķiet, ka, pieceļoties no pārlieku stāvās ekspoziācijas², ļogās³ kājas un reibst galva. Manā prātā notiek lūzums pēc lūzuma. Vēlāk prātoju, ka negriezāmiem atpakaļ, jo katram no mums bezspēcības un lūzuma punkti notika dažādos brīžos, un domājām, ka jāuzkāpj vēl mazliet ne tik vien sevis, bet arī otra dēļ. Katru reizi, kad kāds no mums saļīma⁴ sniegā, otrs iedrošināja pakāpt “vēl tikai līdz tam nākamajam pauguram”. Kreiz, kad kļuva nepārvarami grūti, centāmiem sev iegalvot – ja jau pirms piecām dienām daži sasniedza virsotni, tad kaut kur ir jābūt iemītām pēdām un cietākam pamatam. Šī taustīšanās paņēma pārāk daudz laika un spēka. Dažas vietas izskatās cerīgas; liekas – tūliņ, tūliņ iziesim uz iepriekš iemītām saledojušām pēdām, bet pāris soļu, un atkal nekā. Takas nav, it kā tās nekad šeit nebūtu bijis. Jautāju sev, kas tas ir – izmisums, bezspēcība vai spītība, kas dzen mūs augšup, neļaujot mest visam ar roku un griezties atpakaļ?

Kļūst vēsāks. Vējš turpina pieņemt spēkā, šur tur debesīs parādās mākoņi, un man atkal nav ne mazākās vēlmes doties tālāk. Šajā baltajā bezgalībā esmu tikai es pati un mana iekšējā tirgošanās ar kalnu... Augstuma metru skaits ir zaudējis vērtību. Es zinu tikai to, ka ejam jau mūžību, un, skatoties uz priekšu, zinu, ka paies vēl mūžība, līdz nonāksim virsotnē. Sāk zust apzinātība un realitātes izjūta, bet mēs tik ejam, kāpjam un traucamiem aizvien tālāk baltajā mākoņu miglā. Brīžiem vairs nesaprotu, kur debesis, kur mākonis un kur sniegs. Kurā brīdī ir jāgriežas atpakaļ, jāatsakās no virsotnes sasniegšanas un jādodas lejup? Cik metru līdz virsotnei ir dzīvības vērti? Jūtu, ka izmisums ir tuvu; tas ir visapkārt. Kaut kur netālu kreisajā pusē ir virsotne. Ik kilograms, kas nests no nometnes uz nometni, ik pēda, kas mīta ledāju sniegā, – tik daudz jau ir paveikts! Īsu brīdi pabūt kalna virsotnē, kurā nekā nav, tikai klints, sniegs, aukstums un vējš – vai tas ir tā vērts? Taču nav gluži tā, ka tur nekā nav. Tajā brīdī, kad uzkāpj virsotnē, tur esi tu pats. Tas ir būtiskākais, ko vari te atklāt un iepazīt.

Sāk snigt, un negantais sniegpuutenis apgrūtina tālāko ceļu. Tas atņēma spēkus. Mēs virzāmiem aizvien dziļāk miglā, kas apņēma raupjo un smago sniega klajumu. Seko kārtējais stāvums, bet šeit vismaz ir ledaināka nogāze. Redzamība kļūst nožēlojama. Tik ļoti gribēju stāvēt virsotnē, redzēt apkārtējās kalnu smailes un tālumus! Bet tagad ar vēja aprautu seju un sala zili iekrāsotām lūpām skaitu soļus un izmisusi domāju: *es vairs nevaru, vairs nevaru!* Jautāju sev, vai šajā miglā atradīsim ceļu atpakaļ, vai sniegpuutenis neaizputinās mūsu iemīto taku. Pārņem bailes. Skatoties pulksteņa altimetrā, ceru ieraudzīt vajadzīgos 7105 augstuma metrus. Jāuzkāpj vēl vismaz simts – vienkārši tāpēc, ka esam apņēmušies uzkāpt virsotnē. Nekādi citi loģiski pamatojumi šeit vairs neder. Ja mēs pirms kāpiena un došanās ceļā nojaustu visas grūtības, briesmas un mocības, kas mūs sagaida, tad neapšaubāmi paliktu mājās... Man sāk kļūt vienaldģa, bet kalnos nekad nedrīkst pieļaut brīdi, kad ir vienaldģa.

¹ kore – augšējā daļa, visaugstākā vieta (parasti kalnam).

² ekspoziģija – atklģts, atsegģts, neaizsargģts vai pat bģstams kāpiena posģms, vieta ar jģtamu plaģsumu, augģstumu, lielu iespģjamģ kritģiena dziģlģumu.

³ ļogģs – liecas uz vienu un otru pusi.

⁴ saļģma – nespģja noturģties stģvus, nokrita.

Lasi 2. tekstu un izpildi 10.–15. uzdevumu!

2. TEKSTS

(Lienas Pālēnas intervija ar Kristīni Liepiņu *Alpīniste Kristīne Liepiņa. Kalnos nokļuvu nejauši*, <https://sportland.lv>)

Alpīniste Kristīne Liepiņa atzīst, ka kalnos kāpj nevis, lai aizmuktu no reālās dzīves, bet gan tāpēc, lai dzīvotu īstu un aizraujošu dzīvi. Tieši kalnos viņu pārņem "šeit un tagad" sajūta, kas mudina iet uz priekšu un uzdrīkstēties vairāk.

– Tava "Sportland" kampaņas misija ir "uzdrīksties vairāk". Ļoti noderīga īpašība kā sportā, tā dzīvē. Vai vari atsaukt atmiņā kādas situācijas, kad uzdrīkstēšanās prasījusi zināmā mērā lielu drosmi?

– Kalnos nokļuvu nejauši. Tas nebija izsapņots mērķis. Tā vienkārši notika. Iepriekš nebiju uzdrīkstējies domāt, ka es, nespertiska meitene, varētu kāpt pa kilometrīgām klinšu sienām un vertikālām ledus lāstekām mežonīgi skaistos kalnos, atkal un atkal pārbaudot savu spēju robežas. Pirmā došanās kalnos bija kā pagrieziena punkts, kas ļāva man nojaust, ka varu uzdrīkstēties vairāk, kā biju iztēlojies un sapņojusi. Protams, pirmajos kalnu izbraucienos nespēju uzkāpt un izdarīt to, ko varēja citi, sapratu – ja cītīgi netrenēšos, nekur tālāk par parasto tūristu skatu platformām netikšu. Ikviens sarežģīts kāpiens ir izaicinājums. Pret katru kalnu, maršrutu, virsotni iztuos ar lielu cieņu un bijību. Kopā ar vīru un kāpšanas partneri Kristapu nopietni gatavojamies gan fiziski, gan psiholoģiski. Alpīnisms ir komandas darbs, un es nedotos kalnos, ja nebūtu pārliecināta par sava sasaites biedra spējām, ja es viņam neuzticētos. Droši varu teikt, ka bez viņa es nebūtu sasniegusi daudzas virsotnes.

– Tu ar alpīnismu nodarbojies profesionālā līmenī – ko tur nozīmē uzdrīkstēties vairāk?

– Nemitīga ceļošana, plānošana, likteņa izaicināšana, dzīvošana teltīs un atrašanās "nekurienes vidū" – tas nav vienkārši. Domāju, ka mans piemērs rāda, ka ikviens cilvēks, ja vien to vēlas, var kāpt kalnos. Kalnos kāpšana ir ļoti demokrātiska. Prieccājos par ikkatru, kurš bijis kalnos un tur sajūtis mums pazīstamo "dvēseles dziedāšanu". Kalnos uzdrīkstēties vairāk nozīmē kāpt tehniski sarežģītus un bīstamus maršrutus. Visu darīt pašiem: izvēlēties kāpšanas ceļu, ierīkot sev nometnes, pašiem pieņemt lēmumus un būt par tiem atbildīgiem. Manuprāt, ja izaicinājuma sajūtas nav, tad esam izvēlējušies pārāk vienkāršu virsotni. Bet tas nebūt nenozīmē, ka, arī kāpjot vienkāršās virsotnēs, nevar iekulties nepatīkšanās. Kalni nepiedod kļūdas. Kalni reizēm soli pa solim sagrauj pārliecību, atņem ticību sev un liek šaubīties par savām spējām, neatkarīgi no tā, kas esi.

– Runājot par šīm kļūdām, kur, kāpjot kalnos, atrodama robeža starp drosmi un neprātību?

– Patiesībā lietas būtība nav drosmē, jo, mēģinot kāpt pāri savu bailu robežai, sperot soli pretī nezināmajam, mēs atkal un atkal nonākam pie atziņas, ka ne bailes, ne nezināmais neizzūd. Kalnos nav gatavu formulu, lai varētu vadīties pēc tām. Kāpienos man bieži tiek atgādināts, ka man jāklūst vēl drosmīgākam. Mācos atrast to robežu starp drosmi, neprātību un pārāk izsvērtu un racionālu domāšanu. Man vēl ir, kur augt.

– Tu daudz ceļo, redzi, kā cilvēki dzīvo citviet – ko mēs, tavuprāt, varam mācīties no citām valstīm un cilvēkiem tajās?

– Kāpšana kalnos ir aizraujoša arī ar to, ka, dodoties uz kalniem dažādās pasaules malās, var satikt ļoti interesantus cilvēkus, iepazīt to kultūru un reliģiju – tie ir atmiņā paliekošākie brīži un tiem ir īpaša vērtība. Tik, cik dažādi ir pasaules kalni, tik dažādi ir arī satiktie cilvēki. Piemēram, Nepālā un Peru cilvēkiem ir ārkārtīgi pozitīva attieksme pret dzīvi, viņi ir laipni un viesmīlīgi. Viņi paļaujas uz augstākiem spēkiem, bet tajā pašā laikā daudz strādā. Omānieši ir stingri savā ticībā un tradīcijās, tomēr aizvien smaidīgi un izpalīdzīgi. Jaunzēlandē valda augsta līmeņa tolerants pret svešo, savādo. Daudzu no šīm īpašībām latviešiem nedaudz pietrūkst.

– Kādās jomās, tavuprāt, mums būtu jāaug un jāmainās?

– Mūsdienu sabiedrībai pietrūkst kritiskās domāšanas un spējas atrast un saskatīt likumsakarības. Šī brīža sabiedrībai, manuprāt, ir dota milzīga izvēles brīvība. Tomēr dažreiz šķiet, ka mēs nemākam uzņemties atbildību par savām izvēlēm. Šis ir tā saucamais "trokšņa" laikmets. Cilvēku pamatvajadzības ir puslīdz labi apmierinātas, un cilvēkiem ir vajadzība pēc izteiktas pašapliecināšanās, dažbrīd pat liekas izrādīšanās. Arī kalnos kāpšanā ļoti populāras kļuvušas komercspedīcijas. Daudzi kāpj kalnos tāpēc, lai piekārtu sev birku – esmu uzkāpis visaugstāk. Ar tādu attieksmi zūd daudz kas no senākajām alpīnistu tradīcijām, ētiskajām vērtībām. Diemžēl, redzot to, kas paliek kalnos pēc neapzinīga cilvēka, gribētos, lai sabiedrība mācītos domāt ekoloģiskāk, lai dabiskā vide, kāda ir kalnos, paliktu tikpat neskarta un tīra.

– Kādas virsotnes tiešā un pārnēstā nozīmē vēl vēlies sasniegt?

– Par konkrētiem nākotnes plāniem es parasti daudz nerunāju. Pārāk trausli un nedroši tas viss ir, tomēr tur, kalnos, ir tā brīnišķīgā "šeit un tagad" sajūta. Mēs ceļojam un kāpjam kalnos ne tāpēc, lai aizmuktu no īstās dzīves, bet gan tāpēc, lai dzīvotu īstu, aizraujošu dzīvi. Bez liekas lepības, lielšanās un bravūras. Tajā visā ir kas neizskaidrojami būtisks. Tāpēc ļoti vēlos palīdzēt arī citiem nokļūt kalnos un apgūt to, kā to darīt droši, iemīlot trauslo kalnu vidi, sasniedzot jaunas virsotnes gan tiešā, gan pārnēstā nozīmē.

2. daļa. Tekstveide (pārspriedums)

2. eksāmena daļā skolēns demonstrē prasmi uzrakstīt kompozicionāli, stilistiski un apjoma ziņā pilnvērtīgu pārsprieduma žanra domrakstu, kas atbilst izvēlētajam tematam, teksta žanram un latviešu literārās valodas normām.

Uzdevums (30 punkti).

1. Skolēns iepazīstas ar piedāvātajiem pārsprieduma tematiem un izvēlas vienu no tiem.
2. Raksta pārspriedumu (250–350 vārdu) par izvēlēto tematu.

Tematu piemēri.

1. Cilvēks, kas mani iedvesmo.
2. Mans ceļš uz virsotni.
3. Robeža starp drosmi un vieglprātību.

3. daļa. Mutvārdu runa

Pārbaudes darba mutvārdu daļā skolēns uzstājas (3–5 minūtes) ar iepriekš sagatavotu runu un izvērsti atbild uz diviem jautājumiem, kurus uzdod eksaminētājs pēc publiskās runas beigām. Atbilžu ilgums apmēram 2 minūtes.

Publiskās runas ievadā skolēnam jānosauc savas izvēlētas runas temats, jāpamato tā izvēle, tēmas personiskā nozīme un aktualitāte. Runas galvenajā daļā jāietver fakti par sabiedriskajām un/vai kultūras norisēm Latvijā/pasaulē, kā arī jānodrošina atsauce uz kādu informatīvu tekstu vai literāro darbu, kas saistīts ar izvēlēto tēmu. Publiskās runas nobeigumā skolēnam jāformulē viens vai vairāki atzinumi/secinājumi par sava stāstījuma tematu. Sniedzot publisko runu, skolēns var izmantot iepriekš pierakstītu plānu un runas saturam atbilstošus atslēgvārdus.

Savu runu skolēns patstāvīgi sagatavo pirms pārbaudījuma, ietverot tajā pētījuma elementus (sava temata jautājuma praktisku izpēti, avotu izvēli u. c.). Eksaminētājs var uzdot jautājumus gan par temata aktualitāti, tā izvēles pamatojumu, nobeigumā formulētajiem atzinumiem/secinājumu, kā arī, lai precizētu informāciju par runā ietvertajiem faktiem vai apgalvojumiem, temata izpētes gaitu (kur/kā iegūta informācija) u. c. Publiskās runas saturu un atbildes uz jautājumiem vērtē atsevišķi, bet valodas kultūru – vārdu krājumu un gramatiku, kopumā visam runas sniegumam.

2. Uzdevumu vērtēšanas kritēriji

Skolēna sniegumu vērtē, izmantojot 1. daļas vērtēšanas shēmu, kurā aprakstīts vērtēšanas kritērijs katram piešķirtajam punktam, un atbilžu piemērus (3. tabula), kā arī vērtēšanas kritērijus 2. daļai (4. tabula) un 3. daļai (5. tabula). Tajās skolēna sniegums tiek aprakstīts dažādās kvalitātes gradācijās, kam piešķirts atbilstošs punktu skaits. Aprakstītajiem kritērijiem ir atšķirīgs īpatsvars skolēna snieguma vērtēšanā, tāpēc piešķiramo punktu skaits vienā snieguma līmenī var atšķirties.

1. daļa. Teksta satura un valodas līdzekļu analīzes uzdevumu vērtēšanas kritēriji un atbilžu piemēri.

3. tabula.

Uzdevuma nr.	Novērtējums	Kritēriji
1.	3	Par katru atbildi atbilstoši teksta saturam – 1 p. 1.1. <i>Ir jābūt kaut kur iemītām pēdām un cietākam pamatam (domas virzība).</i> 1.2. <i>Ir jāuzkāpj virsotnē ne tikai sevis, bet arī citu dēļ (domas virzība).</i> 1.3. <i>Ja nojaustu visas grūtības, briesmas un mocības, tad būtu palikuši mājās. (Variants)</i>
2.	2	Par katru iemeslu atbilstoši teksta saturam – 1 p. 2.1. <i>Sevis apliecināšana/sasniegt mērķi.</i> 2.2. <i>Kristīnes apņēmība uzkāpt virsotnē/pabūt kalna virsotnē.</i> Jābūt diviem dažādiem iemesliem.

Uzdevuma nr.	Novērtējums	Kritēriji
3.	3	Par loģiski atbilstošu teikumu – 1 p. Par teikumā iesaistītiem trīs vienlīdzīgiem teikuma locekļiem – 1 p. Par ievērotām literārās valodas, gramatikas, ortogrāfijas, interpunkcijas prasībām – 1 p. <i>Reizēm jūtas apjukusi, izmisusi un vienaldzīga (iespējami varianti).</i>
4.	3	Par katru pareizi izrakstītu apzīmētāju no teksta – 1 p. 4.1. <i>negantais</i> 4.2. <i>raupjo, smago, sniega</i> 4.3. <i>ledaināka</i>
5.	6	5.1. Par pareizi izveidotu teikumu pēc uzbūves (saliktu) – 1 p. 5.2. Par ievērotām literārās valodas, gramatikas, ortogrāfijas, interpunkcijas prasībām – 1 p. 5.3. Par pareizi izveidotu teikumu pēc uzbūves (saliktu) – 1 p. 5.4. Par ievērotām literārās valodas, gramatikas, ortogrāfijas, interpunkcijas prasībām – 1 p. 5.5. Par pareizi izveidotu teikumu pēc uzbūves (saliktu) – 1 p. 5.6. Par ievērotām literārās valodas, gramatikas, ortogrāfijas, interpunkcijas prasībām – 1 p. 5.1. <i>Lai sasniegtu kalnu virsotni, jābūt drosmīgam.</i> 5.2. <i>Vai cilvēki dodas kalnos, lai pierādītu sev, ka spēj to paveikt?</i> 5.3. <i>Sastopoties ar grūtībām, nevajag padoties, bet turpināt iesākto, jo dzīvē vienmēr būs jāsaskaras ar dažādiem šķēršļiem.</i> (Iespējami varianti.) Teikuma beigu pieturzīmi vērtē vienu reizi.
6.	2	Par izrakstītu frazeoloģismu – 1 p. Par frazeoloģisma nozīmes skaidrojumu pēc būtības atbilstoši latviešu valodas vārdnīcās fiksētajai nozīmei – 1 p. 6.1. <i>Mest ar roku/mest visam ar roku.</i> 6.2. <i>Pamest darbu nepadarītu.</i> Vērtē, ja frazeoloģismu izraksta kā nedalāmu vārdu savienojumu, nevis teikuma daļu vai visu teikumu, kurā ir frazeoloģisms. Ja neizraksta frazeoloģismu, tad skaidrojums netiek vērtēts.
7.	2	Par atbilstoši nosacījumam pārveidotu teikumu – 1 p. Par ievērotām literārās valodas, gramatikas, ortogrāfijas, interpunkcijas prasībām – 1 p. <i>Jautāju sev: "Vai šajā miglā atradīsim ceļu atpakaļ, vai sniegpuenis neaizputinās mūsu iemīto taku?"</i> Ieskaista arī tiešo runu, kas sadalīta divos teikumos. Pēdiņu rakstību ieskaista arī tad, ja abas pēdiņas novietotas augšā.
8.	3	Par atzīmētu nozīmi – 1 p. Par pamatojumu atbilstoši izvēlētajai nozīmei – 1 p. Par ievērotām literārās valodas, gramatikas, ortogrāfijas, interpunkcijas prasībām – 1 p. 8.1. <i>2. nozīme</i> 8.2. <i>Kristīne kalnos orientējas pēc taustes, kur likt kāju.</i>
9.1.	3	Par katru pareizi izrakstītu piemēru – 1 p. <i>ejam, traucamies</i> <i>lejšup</i> <i>metru, realitātes, kilogramms</i>
9.2.	4	Par katru teikumu ar atbilstošā nozīmē iesaistītu vārdu – 1 p. Par pareizi uzrakstītu vārdšķīru – 1 p. <i>Ārā krīt sniegs. (Lietvārds)</i> <i>Rīt tev daudzi sniegs ziedus. (Darbības vārds)</i>
10.	2	Par formulētu attieksmi atbilstoši teksta saturam – 1 p. Par ievērotām literārās valodas, gramatikas, ortogrāfijas, interpunkcijas prasībām – 1 p. <i>Kalni nepiedod kļūdas, tādēļ ir labi jāsagatavojas.</i> <i>Alpīnisms ir komandas darbs, tādēļ jābūt pārliecībai par kāpšanas partnera sagatavotību.</i> Neieskaista atbildi, ja uzraksta tikai, ka pozitīva vai negatīva attieksme.

Uzdevuma nr.	Novērtējums	Kritēriji
11.	2	Par atbilstošu atbildi ar pamatojumu – 1 p. Par ievērotām literārās valodas, gramatikas, ortogrāfijas, interpunkcijas prasībām – 1 p. <i>Ikviens var kāpt kalnos, kurš to vēlas.</i>
12.	3	Par katru pareizi izrakstītu īpašību – 1 p. <i>Nepālieši – viesmīlīgi</i> <i>Omānieši – izpalīdzīgi</i> <i>Jaunzēlandieši – toleranti</i>
13.	3	Par atbilstošu atbildi vienā teikumā – 1 p. Par iesaistītu iespraudumu – 1 p. Par ievērotām literārās valodas, gramatikas, ortogrāfijas, interpunkcijas prasībām – 1 p. <i>Cilvēkam, kuram bail kāpt kalnos, protams, trūkst drosmes.</i>
14.	3	Par izrakstītu salikteni – 1 p. Par katru pareizu vārdu, no kuriem veidots saliktenis – 1 p. <i>viesmīlība</i> <i>viesis + mīlība</i> Atbildi nevērtē, ja uzrakstītais vārds ir saliktenis, bet nav izrakstīts pēc nosacījuma.
15.	6	Par katru pareizi izveidotu vārdu un vārda formu – 1 p. 1) <i>jāsaņemās</i> 2) <i>taustījāmieš</i> 3) <i>blīvajā</i> 4) <i>cenzdamies (cenšoties)</i> 5) <i>visaugstākajā</i> 6) <i>grūtību</i>
		Atbildi nevērtē, ja: <ul style="list-style-type: none"> • uzdevums nav izpildīts, vai tā izpildē pilnībā ignorēti uzdevuma nosacījumi; • atbildē ir ietverta informācija, kas ir pretrunā ar ētikas normām; • atbildes teksts nav izlasāms.

2. daļa. Teksta vērtēšanas kritēriji

4. tabula.

Temata atklāsme* *0 punktu, ja darbs neatbilst pārsprieduma žanra domrakstam un/vai tematam.	1 punkts	2 punkti	3 punkti	4 punkti
	Saturs tikai daļēji atbilst tematam un teksta žanram (dominē vēstījuma un/vai apraksta elementi). Skatījums uz problēmu/jautājumu ir vienkāršots un virspusējs.	Saturs atbilst tematam un teksta žanram, taču ir novirze no temata. Pārspriedumā nav iekļauti fakti vai secinājumi.	Saturs atbilst tematam un teksta žanram, taču temats ir sašaurināts vai paplašināts. Fakti un secinājumi pilnībā neatklāj problēmas/jautājuma būtību.	Saturs pilnībā atbilst tematam. Jautājumi aplūkoti plaši, loģiski un saprotami; tekstā ietverti fakti, patstāvīgi spriedumi un secinājumi.

Teksta struktūra	1 punkts	2 punkti	3 punkti	4 punkti
	Teksts pēc uzbūves daļēji atbilst žanra prasībām. Saturs izklāsts nav plānveidīgs, trūkst atsevišķas teksta daļas (ievads vai nobeigums).	Teksts pēc uzbūves atbilst žanra prasībām, taču daļu apjoms ir nesamērīgs. Teksts nav sadalīts rindkopās, trūkst skaidras pārejas no viena jautājuma pie cita.	Teksts pēc uzbūves atbilst žanra prasībām, taču pieļautas atsevišķas nepilnības daļu/teikumu sasaistē.	Teksts pēc uzbūves atbilst žanram. Tas ir plānveidīgs, loģisks, strukturāli vienots.
Teksta apjoms* *0 punktu , ja domraksta apjoms ir mazāks par 120 vārdiem.	1 punkts Teksts daļēji atbilst norādītajam apjomam (120–200 vārdu). Kļūdu skaitu reizina ar 2.	2 punkti Teksts atbilst norādītajam apjomam.		
Argumentēšana	1 punkts Tekstā iekļautie apgalvojumi ir neskaidri formulēti un tikai daļēji saistīti ar tematu. Spriedumi ir trafareti un bezpersoniski.	2 punkti Tekstā iekļautie apgalvojumi sašaurināti vai pārāk vispārīgi. Spriedumi balstīti tikai uz personisko pieredzi.	3 punkti Tekstā iekļautie apgalvojumi ir saprotami, tie ir saistīti ar izklāstītā jautājuma saturu, taču spriedumi nav pilnībā sasaistīti ar faktiem.	4 punkti Tekstā iekļautie apgalvojumi ir formulēti skaidri un precīzi. Pierādījumi ir izvērsti un skaidroti ar faktiem, atklājot rakstītāja personisko attieksmi un pieredzi.
Vārdu krājums	1 punkts Tekstā ir vienveidīgs un ierobežots vārdu lietojums, kā arī nozīmes ziņā neprecīzu vārdu lietojums (7–10 gadījumi).	2 punkti Tekstā kopumā ir atbilstošs vārdu lietojums, taču ir pieļauta nepamatota vārdu atkārtotāšanās un frāžainība, kā arī nozīmes ziņā neprecīzu vārdu lietojums (4–6 gadījumi).	3 punkti Tekstā ir atbilstošs vārdu lietojums, taču pieļauts nozīmes ziņā neprecīzu vārdu lietojums (1–3 gadījumi).	4 punkti Tekstā ir tematam un saturam atbilstošs, bagātīgs un precīzs vārdu lietojums.
Gramatiskās normas* * 0 punktu , ja darbā pieļautas vairāk nekā 10 gramatiskās kļūdas.	1 punkts Tekstā kopumā ir pieļautas 6–10 atkāpes no literārās valodas normām dažādu vārdformu un/vai sintaktisko konstrukciju lietojumā.	2 punkti Tekstā kopumā ir pieļautas 3–5 atkāpes no literārās valodas normām dažādu vārdformu un/vai sintaktisko konstrukciju lietojumā.	3 punkti Tekstā kopumā ir pieļautas 1–2 atkāpes no literārās valodas normām dažādu vārdformu un/vai sintaktisko konstrukciju lietojumā.	4 punkti Tekstā ir ievērotas latviešu valodas gramatikas (morfoloģijas un sintakses) normas.

Ortogrāfijas normas* *0 punktu, ja darbā pieļautas vairāk nekā 10 ortogrāfijas kļūdas.	1 punkts	2 punkti	3 punkti	4 punkti
	Tekstā pieļautas 6–10 ortogrāfijas kļūdas.	Tekstā pieļautas 3–5 ortogrāfijas kļūdas.	Tekstā pieļautas 1–2 ortogrāfijas kļūdas.	Tekstā ir ievērotas ortogrāfijas normas.
Interpunktijas normas* 0 punktu, ja darbā pieļautas vairāk nekā 10 interpunktijas kļūdas.	1 punkts	2 punkti	3 punkti	4 punkti
	Pieļautas 6–10 interpunktijas kļūdas.	Pieļautas 3–5 interpunktijas kļūdas.	Pieļautas 1–2 interpunktijas kļūdas.	Tekstā ir precīzi ievērotas interpunktijas normas.
<p>Gramatiskās normas:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nepamatoti atdalīti un nepareizi novietoti palīgteikumi; • nepilnīgi, nepabeigti teikumi; • nepamatota personas un laiku maiņa; • šķērsuma un/vai vienojuma saikļu nemotivēts lietojums; • saturiski neloģisks teikums; • neloģiska vārdu secība un kļūdas sintaktisko saistījumu izveidē; • vārdu formu izveides kļūdas. <p>Domrakstu nevērtē, ja</p> <ul style="list-style-type: none"> • uzdevums nav izpildīts; • darbs neatbilst kādam no piedāvātajiem tematiem; • darbs neatbilst apjomam (mazāks par 120 vārdiem); • darbs nav salasāms vai atrodas ārpus teksta laukuma; • darbā ir ietverta informācija, kas ir pretrunā ar ētikas normām. 				

3. daļa. Mutvārdu runas vērtēšanas kritēriji

5. tabula.

Punkti	1 punkts	2 punkti	3 punkti	4 punkti
Temata atklāsme	Temats nav pilnībā izprasts, skatījums ir virspusējs, bezpersonisks. Vērojamas novirzes no temata. Runa ir īsa.	Temats tikai daļēji ir atklāts runas saturā. Runa nav mērķtiecīga, trūkst saturiskas sasaistes starp teksta daļām, pieļautas novirzes no temata.	Temats ir izprasts un atklāts teksta saturā, taču tas ir paplašināts vai sašaurināts.	Temats ir izprasts un skaidri atklāts teksta saturā. Jautājumi aplūkoti loģiski un saprotami.
Punkti	1 punkts	2 punkti	3 punkti	4 punkti
Runas uzbūve	Runas uzbūve tikai daļēji atbilst žanram un saziņas situācijai, tajā nav iekļauta kāda teksta daļa (ievads, nobeigums). Runa ir slikti plānota, haotiska.	Runas uzbūve pamatā atbilst žanram un saziņas situācijai, taču tā nav pilnībā pārdomāta. Starp teksta daļām nav ievērota loģiska sasaiste.	Runas uzbūve atbilst žanram un saziņas situācijai, saturs ir plānveidīgs un secīgi izklāstīts, tomēr atsevišķas teksta daļas nav proporcionālas – tās ir pārāk izvērstas vai sašaurinātas (piemēram, pārāk garš ievads).	Runas uzbūve pilnībā atbilst žanram un saziņas situācijai. Runa ir labi strukturēta, teksta daļas ir skaidri nošķirtas un samērīgas.

Punkti	1 punkts	2 punkti	3 punkti	4 punkti
Argumentēšana	Runā iekļautie apgalvojumi ir neskaidri formulēti un tikai daļēji saistīti ar izklāstītā temata saturu. Secinājumi balstās uz klīšeiskām frāzēm.	Runā iekļautie apgalvojumi ir sašaurināti vai pārāk vispārīgi; spriedumi balstīti uz personisko pieredzi un nav pamatoti ar faktiem.	Runā iekļautie apgalvojumi ir saprotami, tie ir saistīti ar tematu un izklāstītā jautājuma saturu. Spriedumi nav precīzi pamatoti ar faktiem.	Runā iekļautie apgalvojumi ir skaidri un precīzi, tie ir saistīti ar tematu vai izklāstītā jautājuma saturu. Pierādījumi ir pamatoti, izmantojot faktus un atklājot runātāja personisko attieksmi un pieredzi.
Punkti	1 punkts	2 punkti	3 punkti	4 punkti
Vārdu krājums un gramatika	Nepietiekams vārdu krājums un grūtības vārdu izvēlē, izklāstot temata saturu un atbildot uz jautājumiem. Runas situācijai un komunikācijas nolūkam nepiemērots vārdu lietojums un pēc formas vienveidīgi izteikumi. Runā vairākkārt pieļauj 7–8 vārda nozīmes un/vai vārdformas lietojuma kļūdas.	Pietiekams vārdu krājums, lai izklāstītu skaidri runas saturu un atbildētu uz jautājumiem; taču atsevišķos gadījumos ir grūtības precīzu vārdu izvēlē, izpaužas liekvārdība. Runā vairākkārt pieļauj 5–6 vārda nozīmes un/vai vārdformas lietojuma kļūdas.	Pietiekami plašs vārdu krājums, lai izklāstītu runas saturu un atbildētu uz jautājumiem; runas situācijai un komunikācijas nolūkam atbilstošs vārdu lietojums. Runā vairākkārt pieļauj 3–4 vārda nozīmes un/vai vārdformas lietojuma kļūdas.	Plašs, bagāts vārdu krājums (sinonīmi, frazeologismi, stilistiski marķēti vārdi). Runas situācijai un komunikācijas nolūkam atbilstošs vārdu lietojums, kas ļauj brīvi un skaidri izteikties par tematu un sniegt atbildes uz jautājumiem. Runā vairākkārt pieļauj 1–2 vārda nozīmes un/vai vārdformas lietojuma kļūdas.
Punkti	1 punkts	2 punkti	3 punkti	4 punkti
Mijiedarbība informācijas nodošanā (jautājumu izpratne un atbildes uz jautājumiem)* *Skolēna atbildēm tiek piemēroti arī valodas kultūras kritēriji (Sk. "Vārdu krājums un gramatika")	Sniedz izvērstu atbildi vismaz uz vienu jautājumu. Jautājumus izprot daļēji, nespēj pilnībā formulēt savu atbildi.	Sniedz izvērsta atbildes uz abiem jautājumiem. Jautājumus izprot, taču atbildes ir īsas, formālas vai pārāk vispārīgas.	Sniedz izvērsta atbildes uz abiem jautājumiem. Jautājumus izprot, atbildes ir izvērsta, domu izklāsts skaidrs, taču kāda no atbildēm pilnībā neatsedz uzdotā jautājuma būtību.	Sniedz izvērsta, precīzas un skaidras atbildes uz abiem jautājumiem. Spēj brīvi pamatot savu viedokli, attieksmi, vērtējumu.

3. Valsts pārbaudes darba programmas paraugā iekļauto uzdevumu raksturojums

Lai nodrošinātu eksāmena atbilstību izvirzītajam mērķim – pārbaudīt standartā noteikto sasniedzamo rezultātu apguvi un iegūt iespējami reprezentatīvus datus par skolēnu sniegumu centralizētajā eksāmenā –, katrs eksāmena uzdevums tiek raksturots vairākās kategorijās (6. tabula).

6. tabula.

Uzdevuma nr.	Sasniedzamais rezultāts	Standarta SR kods	SR grupas
1. daļa			
1. uzdevums.	Raksturo literāro tēlu emocijas, iemeslus, kas tās radījuši.	VL.9.1.1.7.	Valodas struktūra <ul style="list-style-type: none"> Saprot vārdu krājumu raksturojošu terminoloģiju, saprot un lieto daudzveidīgu vārdu krājumu un frazeoloģismus, skaidro vārdu un frazeoloģismu nozīmi. Raksta vārdus atbilstoši latviešu valodas ortogrāfijas normām. Izprot vārda uzbūvi, pazīst un izmanto latviešu valodas vārddarināšanas paņēmienus. Nosaka vārdu piederību vārdšķirai, nosaka un pareizi veido vārdu gramatiskās formas. Pazīst, izmanto un atdala ar pieturzīmēm daudzveidīgas sintaktiskās konstrukcijas. Ievēro latviešu valodas interpunkcijas normas. Teksts un tekstveide <ul style="list-style-type: none"> Saprot un interpretē lasīta teksta saturu, nolūku un galveno domu, izmanto atslēgvārdu noteikšanas paņēmienus, atrod tekstā informāciju. Izsaka un pamato savu viedokli par personu rīcību un izjūtām, notikumu cēloņiem un sekām, salīdzina savu viedokli ar tekstu, secina. Saziņa kontekstā <ul style="list-style-type: none"> Ar izpratni lasa dažādus tekstus. Analizē un skaidro tekstu, nosaka, kādas pārdomas izlasītais teksts ir radījis. Raksturo savas un literāro tēlu emocijas un iemeslus, kas tās radījuši.
2. uzdevums.	Raksturo literāro tēlu emocijas, iemeslus, kas tās radījuši.	VL.9.1.1.7.	
3. uzdevums.	Raksturo saziņas dalībnieku, savas un literāro tēlu emocijas, iemeslus, kas tās radījuši. Lieto verbālos saziņas līdzekļus, lai paustu emocijas.	VL.9.1.1.7.	
	Raksta vārdus atbilstoši latviešu valodas ortogrāfijas normām.	VL.9.3.1.4.	
	Veido tekstu, izmantojot daudzveidīgas sintaktiskās konstrukcijas atbilstoši savām iecerēm un teksta adresātam.	VL.9.3.1.7.	
	Veidojot tekstu, ievēro latviešu valodas interpunkcijas normas.	VL.9.3.1.8.	
4. uzdevums.	Motivēti izvēlas un lieto savā tekstā daudzveidīgu vārdu krājumu un frazeoloģismus, lai izteiktu savas domas un panāktu noteiktu ietekmi uz adresātu.	VL.9.3.1.1.	
5. uzdevums.	Raksta vārdus atbilstoši latviešu valodas ortogrāfijas normām.	VL.9.3.1.4.	
	Veido tekstu, izmantojot daudzveidīgas sintaktiskās konstrukcijas atbilstoši savām iecerēm un teksta adresātam.	VL.9.3.1.7.	
	Veidojot tekstu, ievēro latviešu valodas interpunkcijas normas, pamato interpunkcijas zīmju lietojumu savā un citu tekstā.	VL.9.3.1.8.	
6. uzdevums.	Analizē, izprot un lieto formālajai vai neformālajai situācijai atbilstošu leksiku.	VL.9.3.1.2.	
7. uzdevums.	Veido tekstu, izmantojot daudzveidīgas sintaktiskās konstrukcijas.	VL.9.3.1.7.	
	Veidojot tekstu, ievēro latviešu valodas interpunkcijas normas.	VL.9.3.1.8.	

Uzdevuma nr.	Sasniedzamais rezultāts	Standarta SR kods	SR grupas
8. uzdevums.	Ar izpratni lasa satura, uzbūves un žanru ziņā atšķirīgus tekstus, saskatot valodas lietojuma būtiskākās īpatnības. Analizē un skaidro tekstu, novērtē savu izpratni.	VL.9.1.1.3.	
	Analizē, izprot un lieto formālajai vai neformālajai situācijai atbilstošu leksiku, izvēloties precīzākus vārdus.	VL.9.3.1.2.	
	Raksta vārdus atbilstoši latviešu valodas ortogrāfijas normām.	VL.9.3.1.4.	
	Veido tekstu, izmantojot daudzveidīgas sintaktiskās konstrukcijas atbilstoši savām iecerēm un teksta adresātam.	VL.9.3.1.7.	
	Veidojot tekstu, ievēro latviešu valodas interpunkcijas normas.	VL.9.3.1.8.	
9. uzdevums.	Motivēti izvēlas un lieto savā tekstā daudzveidīgu vārdu krājumu. Iesaistās sarunās par valodas jautājumiem, lietojot atbilstošu terminoloģiju.	VL.9.3.1.1.	
	Apzināti izvēlas un lieto dažādu vārdšķiru vārdus un to gramatiskās formas noteikta mērķa un efekta radīšanai runā vai rakstveida tekstā. Nosaka vārdu piederību vārdšķirai.	VL.9.3.1.6.	
10. uzdevums.	Raksturo saziņas dalībnieku, savas un literāro tēlu emocijas, iemeslus, kas tās ir radījuši. Lieto verbālos saziņas līdzekļus, lai paustu emocijas.	VL.9.1.1.7.	
	Raksta vārdus atbilstoši latviešu valodas ortogrāfijas normām.	VL.9.3.1.4.	
	Veidojot tekstu, ievēro latviešu valodas interpunkcijas normas.	VL.9.3.1.8.	
11. uzdevums.	Pamato viedokli par notikumu cēloņiem un sekām.	VL.9.2.1.2.	
	Raksta vārdus atbilstoši latviešu valodas ortogrāfijas normām.	VL.9.3.1.4.	
	Veidojot tekstu, ievēro latviešu valodas interpunkcijas normas.	VL.9.3.1.8.	
12. uzdevums.	Izmanto atslēgvārdu noteikšanas paņēmienus, lai interpretētu un novērtētu tekstu un tā galveno domu.	VL.9.2.1.1.	
13. uzdevums.	Zina un atdala ar pieturzimēm savrupinājumus un iespraudumus. Veido tekstu, izmantojot daudzveidīgas sintaktiskās konstrukcijas atbilstoši savām iecerēm un teksta adresātam.	VL.9.3.1.7.	

Uzdevuma nr.	Sasniedzamais rezultāts	Standarta SR kods	SR grupas
	Izmanto atslēgvārdu noteikšanas paņēmienus, lai interpretētu un novērtētu tekstu un tā galveno domu. Salīdzina ar citu viedokli un veido secinājumus.	VL.9.2.1.1.	
	Raksta vārdus atbilstoši latviešu valodas ortogrāfijas normām.	VL.9.3.1.4.	
	Veidojot tekstu, ievēro latviešu valodas interpunkcijas normas.	VL.9.3.1.8.	
14. uzdevums.	Izmanto latviešu valodas vārddarināšanas paņēmienus atbilstoši sava teksta iecerēm un savam individuālajam stilam.	VL.9.3.1.5.	
15. uzdevums.	Apzināti izvēlas un lieto dažādu vārdšķiru vārdus un to gramatiskās formas noteikta mērķa un efekta radīšanai runā vai rakstveida tekstā.	VL.9.3.1.6.	
2. daļa			
Pārspriedums	Variē rakstu darbu saturu, uzbūvi un apjomu atkarībā no saziņas veida rakstu formā.	VL.9.1.1.6.	Teksts un tekstveide <ul style="list-style-type: none"> Izprot pārsprieduma žanra domraksta pazīmes un struktūru, prot plānot un uzrakstīt žanram atbilstošu pārspriedumu. Saziņa kontekstā <ul style="list-style-type: none"> Pielāgo dotajām prasībām sava rakstu darba saturu, uzbūvi un apjomu. Izmanto un integrē informāciju no dažādiem avotiem, saskata un salīdzina sakarības, cēloņus un sekas. Izsaka un pamato savu viedokli. Pamatojumā izmanto argumentus, faktus un personīgo pieredzi. Valodas struktūra <ul style="list-style-type: none"> Ievēro rakstītāja kultūru atbilstoši saziņas situācijai. Motivēti izvēlas un lieto daudzveidīgu vārdu krājumu un frazeoloģismus. Raksta vārdus atbilstoši latviešu valodas ortogrāfijas normām. Veido tekstu, pareizi izmantojot daudzveidīgas sintaktiskās konstrukcijas, tekstā izvēlas vārdu formas atbilstoši latviešu valodas gramatikas normām. Rakstot ievēro latviešu valodas interpunkcijas normas.
	Raksturo savas un literāro tēlu emocijas, iemeslus, kas tās ir radījuši. Lieto verbālos saziņas līdzekļus, lai paustu emocijas. Pamato savu viedokli.	VL.9.1.1.7.	
	Ievēro rakstītāja kultūru daudzveidīgās saziņas situācijās.	VL.9.1.1.8.	
	Integrē un interpretē informāciju no dažādiem avotiem. Izvēlas mērķim atbilstošu informācijas apstrādes un strukturēšanas veidu. Saskata un salīdzina sakarības, notikumu secību, cēloņus un sekas.	VL.9.1.1.9.	
	Patstāvīgi izvērta mērķi un organizē teksta plānošanas procesu, izvēloties sev piemērotu ideju un domu pieraksta veidu. Raksta pārspriedumu un argumentēto eseju.	VL.9.2.1.3.	
	Motivēti izvēlas un lieto savā tekstā daudzveidīgu vārdu krājumu un frazeoloģismus, lai izteiktu savas domas un panāktu noteiktu ietekmi uz adresātu.	VL.9.3.1.1.	
	Raksta vārdus atbilstoši latviešu valodas ortogrāfijas normām.	VL.9.3.1.4.	
	Apzināti izvēlas un lieto dažādu vārdšķiru vārdus un to gramatiskās formas noteikta mērķa un efekta radīšanai runā vai rakstveida tekstā.	VL.9.3.1.6.	
	Veido tekstu, izmantojot daudzveidīgas sintaktiskās konstrukcijas atbilstoši savām iecerēm un teksta adresātam.	VL.9.3.1.7.	
	Veidojot tekstu, ievēro latviešu valodas interpunkcijas normas.	VL.9.3.1.8.	

Uzdevuma nr.	Sasniedzamais rezultāts	Standarta SR kods	SR grupas
3. daļa			
Mutvārdu runa	lesaistās daudzveidīgās saziņas situācijās, izmantojot kontekstam piemērotus verbālos un neverbālos saziņas līdzekļus. Ievēro saziņas kultūru, apzinoties tās lomu sociālo kontaktu un sadarbības veidošanā.	VL.9.1.1.4.	Saziņa kontekstā <ul style="list-style-type: none"> • Iesaistās saziņas situācijā, izmantojot kontekstam piemērotus izteiksmes līdzekļus un ievērojot saziņas kultūru. • Veido saziņas situācijai atbilstošu monologrunu. • Pielāgo dotajām prasībām savas monologrunas saturu, uzbūvi un apjomu. • Izmanto un integrē informāciju no dažādiem avotiem, saskata un salīdzina sakarības, cēloņus un sekas. • Izsaka un pamato savu viedokli. • Pauž un raksturo emocijas. • Pamatojumā izmanto argumentus, faktus un personīgo pieredzi. Teksts un tekstveide <ul style="list-style-type: none"> • Mērķtiecīgi plāno un veido strukturētu un saturīgu mutvārdu runu. Valodas struktūra <ul style="list-style-type: none"> • Ievēro runātāja kultūru atbilstoši saziņas situācijai. • Motivēti izvēlas un lieto savā tekstā saziņas situācijai atbilstošu, daudzveidīgu vārdu krājumu un frazeoloģismus. • Ievēro latviešu valodas gramatikas normas.
	Veido saziņas situācijai atbilstošu monologu.	VL.9.1.1.5.	
	Variē un pielāgo mutvārdu tekstu un rakstu darbu saturu, uzbūvi un apjomu atkarībā no saziņas veida mutvārdos vai rakstu formā.	VL.9.1.1.6.	
	Raksturo savas emocijas, iemeslus, kas tās ir radījuši. Lieto verbālos un neverbālos saziņas līdzekļus, lai paustu emocijas. Pamato savu viedokli.	VL.9.1.1.7.	
	Ievēro runātāja un rakstītāja kultūru daudzveidīgās saziņas situācijās.	VL.9.1.1.8.	
	Integrē un interpretē informāciju no dažādiem avotiem. Izvēlas mērķim atbilstošu informācijas apstrādes un strukturēšanas veidu. Saskata un salīdzina sakarības, notikumu secību, cēloņus un sekas.	VL.9.1.1.9.	
	Mērķtiecīgi plāno un veido strukturētu un saturīgu mutvārdu runu.	VL.9.2.1.8.	
	Motivēti izvēlas un lieto savā tekstā daudzveidīgu vārdu krājumu un frazeoloģismus, lai izteiktu savas domas un panāktu noteiktu ietekmi uz adresātu.	VL.9.3.1.1.	
	Izprot un lieto formālajai vai neformālajai situācijai atbilstošu leksiku, izvēloties precīzākus vārdus, arī ar stilistisku vai emocionālu ekspresiju.	VL.9.3.1.2.	
Apzināti izvēlas un lieto dažādu vārdšķiru vārdus un to gramatiskās formas noteikta mērķa un efekta radīšanai runā vai rakstveida tekstā.	VL.9.3.1.6.		

**DOMĀT.
DARĪT.
ZINĀT.**

Valsts izglītības satura centra īstenotā projekta "Kompetenču pieeja mācību saturā" mērķis ir izstrādāt, aprobēt un pēctecīgi ieviest Latvijā tādu vispārējās izglītības saturu un pieeju mācīšanai, lai skolēni gūtu dzīvei 21. gadsimtā nepieciešamās zināšanas, prasmes un attieksmes.

Projekts Nr. 8.3.1.1/16/I/002 Kompetenču pieeja mācību saturā

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ